

עבודת

דע אר
אלקן אכד
ועבדהו

פטרון מערכת דעהו:

נתנדב לע"נ הרה"ח זאב ב"ר משה ע"ה
זו' האה"ח מרת פעריל ב"ר טובי' ע"ה

גליון מיוחד לבחורי חמד • ערוכים מתוך משנתו של כ"ק מרן רבינו שליט"א

משנת החסידות

שיעורים בספר התניא - פרק לח
שיעור עד - א (פרשת במדבר תש"ס)

ביאורים ויסודות מורחבים בתורת מרן הבעש"ט ותלמידיו זיע"א

מסילת ישרים

שיעורי השקפה ומוסר בדרך החסידות

מה יתרון לאדם:

מה התכלית של
העולם הגשמי?!

עמוד ה'

כי עמך

מקור

חיים:

חיות

האלוקות

המחיה את

כל חלקי

הבריאה

א. ואתה מחיה את כולם: החיות המתפשטת משם הוי"ה בכל הבריאה

חיות האלוקית מחיה את כל הבריאה ונמצאת גם בדומם | הנשמה היא אלוקות ממש ואינה דומה לחיות שאר הנבראים | מעל ארבעת המדרגות דומם צומח חי ומדבר, יש מדרגה חמישית - ישראל | וכמו כן בד' עולמות אבי"ע יש על גבם עולם של אדם קדמון | וכן יש חמשת חלקי הנפש - נרנח"י, וד' יסודות אש רוח מים עפר עם הכח המושך, כולם מכוונים כנגד השם הוי"ה וקוצו של יו"ד | מדרגת החמישי הוא בגדר אחר משאר הארבע

ב. וברצונך תרום קרנינו: נשמות ישראל - דרגת הרצון למעלה מהמוחין והמדות

שם הוי"ה רומז לעשר ספירות, וקוצו של יו"ד מכוון כנגד מידת הכתר | רצון הוא למעלה מהכוחות הנגלים, וכן הכתר נעלם יותר משאר הספירות | שורש נשמות ישראל הוא ברצון זה - קוצו של יו"ד, ספירת הכתר' | ע"י קיום תומ"צ מעוררים את פנימית הנשמה ומזככים את הרצון הגשמי | ובזה ממשיכים השראת השכינה בעוה"ז

ג. ועל דרכיך נגה אור: העבודה בדברי הרשות שמקליפת נוגה

יש שלש קליפות שהם רע גמור וא"א להפכם לקדושה | אך קליפת נוגה מעורבת בטוב ורע ואינה סתירה לאלוקות, ולכן איננה נחשבת כרע גמור | שם החותם של הבריאה עולה כמנין 'טוב', ולכן כל דבר 'טוב' אינו סתירה והעלמה על אלוקות הטמון בתוכה | היתר ההשתדלות בהנהגת הטבע - לפי שגם אותו מחיה הקב"ה, והוא ה'טוב' שבנוגה | הקב"ה מחיה את הקליפות הטמאות מפני שיוצא מהן טוב, אך אין לו שייכות כלל לעצם הרע שבהם | הרע אינו מציאות אמיתית - 'שוא שבראתי בעולמי'

א.

ואתה מחיה את כולם: החיות המתפשטת משם הוי"ה בכל הבריאה

אך בפרטות, ידוע שיש למעלה מארבע דרגות הללו עוד מדרגה חמישית, והיא מדרגת ישראל שהם בעלי הנשמה העליונה - חלק אלוך ממעל, שניתנה לכלל ישראל בלבד. ומדרגה זו הוא למעלה ממדרגת המדבר - הכוללת את כל בני האדם שעל פני האדמה, ומדרגת הנשמה של ישראל - 'אתם קרויים אדם' - היא למעלה הרבה מכך, והיא כנגד ה'קוצו של יו"ד' - שהוא למעלה מן ארבעת האותיות של השם.

ואכן בדורות האחרונים מצאו חכמי הטבע שיש דרגה דקה מאד של חיות הנמצאת בכל דבר ואפילו בדומם, והוא חכמת ה'אטום', המורכב מחלקים קטנים מאד הנמצאים בתנועה מתמדת לא ישבותו, שהוא מין כח נפלא ונשגב שיש בכוחו גם להחריב כל העולם רח"ל (וחכמי הקבלה כבר ידעו מחיות זו זמן הרבה לפני שנתגלה סוד זה לחכמי המדע). והוא משל ומרכבה אל דבר ה' הנכנס גם בתוך הדומם ומחיה אותו.

התניא בפרק לח אחר שביאר מעלת עשיית המצוות ע"י פעולת הגוף והאברים דוקא, המשיך וכתב: אך אעפ"כ אמרו תפלה או שאר ברכה בלא כוונה הן כנוף בלא נשמה, פירוש, כי כמו שכל הברואים שבעוה"ז שיש להם גוף ונשמה, שהם נפש כל חי, ורוח כל בשר איש, ונשמת כל אשר רוח חיים באפיו מכל בעלי חיים, וה' מחיה את כולם ומהוה אותם מאין ליש תמיד באור וחיות שמשפיע בהם, שגם הגוף החומרי ואפילו אבנים ועפר הדומם ממש יש בו אור וחיות ממנו יתברך שלא יחזור להיות אין ואפס כשהיה וכו', עכ"ל.

החלק אלוך ממעל שהוא אלוקות ממש אינו דומה לשאר הנבראים

ולא זו בלבד שמדרגה זו היא למעלה מכל דרגות הנבראים, אלא שמדרגת נשמות ישראל היא גם בגדר אחר לגמרי, ואינה שווה במהותה לשאר ארבעת המדרגות. כי החלק אלוך ממעל הוא ניצוץ אלקי ממש, הנמשך מאור א"ס ב"ה בלי התלבשות כלל. ואין הוא כלל בגדר הסוג כמו שאר הנבראים, שהקב"ה מחיה אותם באופן שהחיות אלוקות שבהם אינה בהתגלות, אלא מסתתרת ומתלבשת ומתעלמת בהם, עד שאינו ניכר כלל שהיא באה מהקב"ה.

ארבע מדרגות ביצורים - דומם צומח חי ומדבר, מדרגה חמישית - נשמות ישראל אתם קרויים אדם'

ונהנה נודע שבדרך כלל נחלקים כל הנבראים שבעולם הזה לארבעה סוגים (כמו שהביא כאן התניא להלן), שהם: הדומם, הצומח, החי והמדבר, שהם ארבע מדרגות של גילוי החיות אלוקות בעולם, והינם כנגד ארבעת האותיות של שם הוי"ה - המחיה אותם ומשפיע בהם תמיד אור וחיות.

פטרון הגליון - אדר

מוה"ר חיים בער ברכי' יוסטמאן הי"ו
לע"נ זקנו האדמו"ר רבי פנחס מנחם זצ"ל
בן הרה"צ בנימין אליעזר זצ"ל
בעל השפתי צדיק

החיות האלוקית נמצאת גם בתוך הנברא הדומם הנה הזכיר כאן התניא ענין מה שהקב"ה מחיה את כל הנבראים שבעוה"ז, מן הדרגה הגבוהה שבהם, שהוא האדם אשר נשמת רוח חיים באפיו, עד הדרגה התחתונה והפחותה שבכולם, שהוא הדומם והעפר שאין ניכרת בו החיות כלל. אך אף על פי שאין נראה לעינים שגם בכחינת הדומם יש חיות, מ"מ בוודאי כן הדבר שנמשך בו אור וחיות ממנו יתברך, והוא החיות העליון המחיה את כל היצור, גם האבן הדומם, ומהווה אותם מאין ליש תמיד.

אך בפרטות, ידוע שיש למעלה מארבע דרגות הללו עוד מדרגה חמישית, והיא מדרגת ישראל שהם בעלי הנשמה העליונה – חלק אלוך ממעל, שניתנה לכלל ישראל בלבד. ומדרגה זו הוא למעלה ממדרגת המדבר – הכוללת את כל בני האדם, שעל פני האדמה, ומדרגת הנשמה של ישראל – 'אתם קרויים אדם' – היא למעלה הרבה מכך

~

וכאשר האדם מקיים את הרצון העליון ב"ה בקיום תורה ומצוות בעוה"ז אף במה שהוא למעלה משכלו, והוא מבטל את רצונו העצמי כדי לקיים את חפצו יתברך שרצה שנקיים את התרי"ג מצוות, על ידי זה הוא מזכך את הרצון הגשמי שלו, ומגלה את פנימית נשמתו שהיא חלק אלוך ממעל הנמשכת מרצון העליון ב"ה ומוכנת תמיד לעשות רצון ה', וזה פועל זיכוך על דרגת הרצון

ארבעה עולמות ובחי' אדם קדמון - מכוונים כנגד השם הוי"ה וקוצו של יו"ד

וכן מצינו עוד בכמה דברים נוספים שיש בהם ארבע מדרגות שונות, ולמעלה מהם ישנה עוד דרגה חמישית, שמצד אחד היא אכן דומה להם, שלכן היא נכללת עמהם בחשבון, אך מאידך גיסא היא שונה מהם לגמרי. וכגון בענין ארבעת העולמות אצילות, בריאה, יצירה ועשיה, שגם הם הינם מכוונים כנגד ה' אותיות של השם הוי"ה ב"ה, וגילה האר"י ז"ל שלמעלה מהם יש עולם אדם קדמון המכוון כנגד הקוצו של יו"ד, והוא שונה מהם לגמרי, כי לגבינו כמעט שהוא בגדר האין סוף עצמו ב"ה מצד שאין לנו כלל תפיסה והשגה בו, ועל כן לא נחשוב בכל מקום אלא מאצילות ואילך. וכמו כן הם חמשת חלקי הנפש (שהוכרנו בגליון הקודם), שגם שם המדרגה החמישית שהיא יחידה שבנפש, היא עיקר החלק אלוך ממעל ממש, ואין לה התלבשות גלויה בנפש האדם כמו לשאר המדרגות שהן נפש רוח נשמה חיה.

ארבעה יסודות מרכיבים את הבריאה: אש רוח מים עפר

וכן הם הדברים בארבעת היסודות הנמצאים בכל דבר שבעולם שהם אש, רוח, מים ועפר, שהינם ג"כ

פרק ל"ח

וּכְמוֹ שְׂאִין עֵרֶךְ וְדַמְיוֹן הַהֲאָרָה וְהַמְשָׁכַת הַחַיּוֹת שְׂפָדוֹמִים וְצוּמַח לְהַהֲאָרָה וְהַמְשָׁכַת הַחַיּוֹת הַמְּלַפֶּשֶׁת בְּחַי וּמְדַבֵּר, אֵף שֶׁבְּכֵלֵן אִוֵּר אֶחָד שֶׁוְהָ שְׁוֵה בְּכַחֲנִית הַסֵּתֵר פְּנִים, וּמְלַבֵּשׁ בְּלָבוֹשׁ אֶחָד בְּבִלְוֵן, שֶׁהוּא לְבוֹשׁ נִגְהָ, כִּד אֵין עֵרֶךְ וְדַמְיוֹן כָּלֵל בֵּין הָאֵרֶת וְהַמְשָׁכַת אִוֵּר אֵין סוּף פְּרוּךְ הוּא, שֶׁהוּא פְּנִימִיּוֹת רְצוּנוֹ וְתַבְרָךְ, בְּלִי הַסֵּתֵר פְּנִים וּלְבוֹשׁ כָּלֵל, הַמְאִירָה וּמְלַפֶּשֶׁת בְּמַצּוֹת מַעֲשֵׂיּוֹת מַמְשׁ

כנגד ארבע אתון דשם הוי"ה, כי הקב"ה מהווה ומחיה אותם, ועל כן יש עליהם חותם משמו יתברך בארבע אותיותיו. וגם בהם ישנו חלק חמישי שהוא עמם ואינו עמם כדלהלן.

[וענין ארבעה יסודות אלו שבבריאה הוא כך: יסוד האש הוא כח האנרגי של הבריאה, שנותן כח בכל נברא להתנועע ולפעול. יסוד הרוח כולל את כל החומרים המופיעים בבריאה בצורת גז [גז], מים הוא החומר הנמצאים בעולם בצורת נוזלים ומשקים, ויסוד העפר הוא שורש כל דבר גוש שביצירה.

ובאמת בכל דבר שבבריאה ישנם ארבעה מצבים אלו, ולדוגמא כאשר ניקח דבר גוש (עפר) ונפעל בו יסוד האש, וכגון שנבשל אותו באש גשמי (שמציאות האש

שלנו היינו שיש בו התגברות גדול של יסוד האש הכללי שבבריאה), יתהפך וייעשה לדבר נוזלי (מים). וכאשר נקרב אותו יותר אל האש, אזי הוא מתהפך להיות אדים, געז (רוח). וחלק ממנו נכלל בעצם האש המבשל (אש). הרי שכל מציאות שבעולם יכולה להיכלל בארבעה יסודות הללו].

יסוד החמישי העומד למעלה מכולם - כח המושך

והנה ארבעה יסודות אלו עומדים כל אחד למעלה מחבירו, וכל אחד מהם מקיף את מה שלמטה ממנו מכל רוחותיו כמו גלגל. כי יסוד העפר הוא למטה מכולם [והיינו קרקע כדור הארץ], ועליו סובב יסוד המים [שהם הימים], ועל גביו נמצא יסוד הרוח [שהוא האויר והאטמוספער], ועל כולם הוא יסוד האש העולה למעלה [שהוא החלק שמעל האויר שאותו אנו נושמים, שהוא חם מאד כידוע]. וכבר האריך בכל זה הרמב"ם בהלכות יסודי התורה (פ"ג הלכה ט').

ולמעלה מארבעת היסודות ישנו הכח המושך [גרביטי], והוא הטבע שהוטבע בבריאה שכל דבר נמשך ונופל אל הקרקע, והוא גם כן הכח המחזיק את כל הגלגלים וגרמי השמים. ומצד אחד הוא נחשב ליסוד חמישי המכוון כנגד קוצו של יו"ד, כי הוא נמצא למעלה מכל שאר היסודות וכולל את כולם.

ב.

וברצונך תרום קרנינו: נשמות ישראל - דרגת הרצון למעלה מהמוחין והמדות

הוא בבחינת רצון זו, וכמו שדרשו חז"ל 'בראשית - בשביל ישראל שנקראו ראשית' (ויק"ר פל"ו, ד, הובא ברש"י שם), ו'שבביל התורה שנקראת ראשית' (ראה בר"ר שם), והם הכת"ר מצוות (תרי"ג דאורייתא ו' דרבנן) הנמשכים מרצון העליון ב"ה, שלמעלה מבחינת החכמה והבינה שהם שכל המוכן לנבראים, אלא הם גילוי רצון הקב"ה עצמו.

ע"י קיום תומ"צ מעוררים את רצון הפנימי שבנפש - חלק אלוך ממעל

וכאשר האדם מקיים את הרצון העליון ב"ה בקיום תורה ומצוות בעוה"ז אף במה שהוא למעלה משכלו, והוא מבטל את רצונו העצמי כדי לקיים את חפצו יתברך שרצה שנקיים את התרי"ג מצוות, על ידי זה הוא מזכך את הרצון הגשמי שלו, ומגלה את פנימית נשמתו שהיא חלק אלוך ממעל הנמשכת מרצון העליון ב"ה ומוכנת תמיד לעשות רצון ה', וזה פועל זיכוך וטיהור על דרגת הרצון.

'רצון' אותיות 'צנור', ע"י גילוי רצון העליון ממשכיבים השראת השכינה בעוה"ז

וע"י שמתגלה רצון זה בנפש האדם, מעוררים ומביאים לפועל גם את הרצון העליון ב"ה שרצה להשרות שכינתו בתחתונים, שזהו הטעם לכל מה שציונו יתברך שמו לקיים את התורה והמצוות, כיון שעלה ברצונו יתברך להיות לו זירה בתחתונים, ושתהיה השראת השכינה בין עמו ישראל. וכאשר מקיים האדם את רצון העליון ב"ה בקיום תומ"צ, אזי הוא ממשך על עצמו השראת השכינה. והרמוז ש'רצון' אתון 'צנור' - ענין המשכה וצינורות, והיינו שע"י התגלות הרצון שבתרי"ג המצוות ממשכיבים את רצון ה' שרצה לדור בעולם הזה, ועושים לו זירה נאה בתחתונים.

מונח במקומו מעל ראש האדם, כך הרצון הוא כח שמעל הכוחות הנגלים של האדם והמוחין שלו.

בחינת הכתר למעלה - רצון העליון ב"ה, הוא נשגב ביותר משאר הספירות

וכמו כן יובן הדבר למעלה בספירות הק', שהרצון העליון הוא דבר נשגב ונעלם מאד, והוא דרגה שלמעלה מכל שאר הספירות הנגלות. וכמו כן נודע ע"פ הקבלה ששורש ספירת הכתר של כל עולם משתלשל מספירת המלכות של העולם שלמעלה ממנו, כגון שמלכות דיצירה נעשית כתר וראש לעולם העשיה וכדומה, הרי ששורש מידת הכתר הוא למעלה ממדרגת העולם שהוא מופיע בו, והוא בא מן העולם שלמעלה ממנו. כי אכן ענין הכתר והרצון הוא נעלה ונפלא מאד, והוא בגדר אחר לגמרי משאר מידות העליונות, כמו הקוצו של יו"ד העומד למעלה משאר האותיות של השם.

שורש נשמות ישראל הוא ברצון זה - קוצו של יו"ד

ובדרגת רצון זה, המדרגה החמישית שהיא קוצו של יו"ד, מושרשים כל נשמות ישראל, שהינם פנימיות הרצון האמיתי של בריאת כל העולמות, ישראל עלו במחשבה תחילה (בר"ר פ"א, ד), היינו שהם הם התכלית הנרצית בטעם כל היצירה. ומשם נמשכת נשמתם, חלק אלוך ממעל הדבוק ברצון העליון ב"ה, כי חלק זה של הנשמה עומד תמיד מוכן ומזומן לעשות רצונו יתברך, 'רצונו לעשות רצונך'. והוא מדרגה החמישית העומד למעלה משאר המדרגות דצח"מ, שהוא דרגת כלל ישראל השונה מהם לגמרי.

תר"ך מצוות מושרשים ברצון העליון - ספירת ה'כתר'

וכמו כן שורש התורה והמצוות שמקיימים ישראל

שם הוי"ה הק' מכוון כנגד העשר ספירות, וקוצו של יו"ד - בחינת כתר

ועתה נחזור למה שהתחלנו לבאר בגודל מעלת נשמות ישראל, שהם נחשבים כמדרגה בפני עצמם, וחלוקים משאר ארבעת המדרגות של הבריאה.

כי הנה נודע (ע"ח ש"א פ"ה, ראה תיקון"ז לח). שארבעת האותיות של שם הוי"ה ב"ה מכוונות כנגד העשר ספירות: האות י' רומזת לספירת החכמה, ה' עילאה - בינה, ו' - מרמוז אל הו' קצוות, שהם שש הספירות חסד גבורה תפארת נצח הוד יסוד, וה' תתאה - מידת המלכות. ולמעלה מספירות האלו נמצאת מידת הכתר, בחי' רצון העליון, המכוונת כנגד הקוצו של יו"ד, ואינה אות ממש מפני העלמה, והיא מדרגה חמישית שהיא אחר משאר המדרגות כאמור, כי כן ענין הרצון שונה משאר הספירות, כי הוא דבר נעלם וטמון, ואינו משתוה עם מהות המוחין והמידות.

רצון האדם הוא דבר נעלם שלמעלה ממוחיותו הנגלים

ויובן דבר זה ע"י משל, שאנו רואים שכשיש לאדם רצון לעשות ולפעול איזה דבר, הרי רצון זה הוא נעלם וגנוז וטמון בתוך ליבו של האדם ואינו נראה וניכר כלל לחוץ, אך מכח רצון נעלם זה הוא עומד לעשות את כל מה שעלה ברצונו. ולפעמים רצון זה הוא למעלה מהשגת האדם ג"כ, שהאדם בעצמו אינו יודע כלל שרצון זה קיים אצלו, והוא טמיר ונעלם, ואינו מתגלה כלל במוחו ושכלו, והוא מניע אותו לעסוק בדברים כאלו שאינו יכול להסביר לעצמו מדוע הוא עוסק בהם. כי זו היא מהות הרצון: כח נעלה ונשגב שבאדם הפועל באופן סתום ונעלם. ועל כן הוא מוכנה בשם 'כתר', כי כמו שהכתר

ועל דרכיך נגה אור: העבודה בדברי הרשות שמקליפת נוגה

ונמשיך בביאור דברי התניא על מעלת כוונת המצוות, ח"ל: ואעפ"כ אין ערך ודמיון כלל בין בחינת אור וחיות המאיר בגוף, לגבי בחינת אור וחיות המאיר בנשמה שהיא נפש כל חי. ואף שבשניהם אור אחד שזה בבחי' הסתר פנים ולבושים שוים שהאור מסתתר ומתעלם ומתלבש בו, כי שניהם הם מעוה"ז שבכללותו מסתתר בשוה האור והחיות שמרוח פיו יתברך בבחי' הסתר פנים וכו' עד שנתלבש בקליפת נוגה להחיות כללות עוה"ז והיינו כל דברים המותרים והטהורים שבעולם הזה, וממנה ועל ידה מושפעים דברים הטמאים כי היא בחינה ממוצעת כנ"ל, עכ"ל. ונרחיב עתה מעט במהותה של קליפת נוגה הנזכרת כאן, והעולה מזה לענין עבודת ה'.

ארבע הקליפות שבריש ספר יחזקאל הינם מכוונים כנגד ד' אותיות הוי"ה, שהם מכסות ומסתירים עליו

הנה ענין הקליפות שהזכיר כאן התניא כבר נתבאר בדברינו כמה פעמים באריכות, שהן הקליפות הנזכרות בפסוק בריש ספר יחזקאל, המתאר את המדרגות הסובבות את הקדושה: 'והנה רוח סערה באה מן הצפון, ענן גדול ואש מתלקחת, ונוגה לו סביב', והם ארבע קליפות המכסות ומסתירות על גילוי האלוהות המשתלשל ובא מארבע אותיות של השם הוי"ה ב"ה, שהינם קליפות המכסים עליו. והקליפות האלו נחלקות לשתי מדרגות זו למטה מזו: קליפת נוגה, ותחתיה שאר השלש קליפות.

שלש קליפות הטמאות הם רע גמור, ועל כן לא שייך להפכם לצד הקדושה

ונתבאר שישנו הבדל בין שתי בחינות אלו שבקליפה. כי שלשת הקליפות הראשונות הן טמאות לגמרי, ולכן הן שורש כל הדברים רעים המתהווים בעולם, ומהן משתלשלים כל הדברים האסורים, שהם השס"ה לא תעשה שאסרתם התורה. והטעם שנאסרו לגמרי הוא מפני שהדברים הללו שורשם מבחינת 'רע' גמור, ועל כן אי אפשר להעלותם אל הקדושה.

קליפת נוגה מעורבת בטוב ורע, ואינה מסתירה כל כך על אלוהות

ומאידך קליפת נוגה איננה רע גמור כמו שאר השלש קליפות, אלא היא מעורבת בטוב ורע, ועל כן היא ממוצעת בין הקדושה אל הסט"א. כיון שנמצא בה גם חלק טוב המשתייך לצד הקדושה. ועל שם זה נקראת בשם 'נוגה', שפירושו זיו ואור, אך אור זה אינו מאיר כל כך בבחירות כמו דרגת ה'אור' הנכון המאיר ובא בתוקף גדול, אלא שיש בה קצת זיו המאיר בדרגה נמוכה יותר מעצם האור. אולם מאחר שמכל מקום איננה רע והסתר גמור על אלוהות, לכן יכולים להעלותה ולהפכה להיות נכללת בחלק הקדושה, והם כל דברים המותרים שאין בהם איסור כלל.

קליפה של הסתר על אלוהות איננה נחשבת כרע גמור וביאור ענין קליפה זו בפשטות הוא, כי כל הדברים הגשמיים הנמצאים בעולם, אע"פ שאינם מציאות של רע', מכל מקום הינם מסתירים על אלוהות, כי אין ניכרת בהם החיות אלוהות המחיה אותם בכל שעה, והם נראים כדברים נפרדים שאינם שייכים ח"ו להקב"ה, וכיון שכן הם אכן קליפה - ושייכים לצד הטומאה והסט"א שעניינה הסתר וכיסוי על אלוהות. אלא שמאחר שמצב העולם כעת איננו במדרגה של גילוי אלוהות ממש, ועדיין לא מאיר אור השי"ת בכל הבריאה בתכלית השלימות כפי שאכן יתגלה לעתיד לבוא בזמן התיקון, לכן אין קליפה זו נחשבת כרע גמור, כיון שבעצם איננה רע', אלא רק הסתר על אלוהות.

בעומק הדברים כל 'מציאות' שבעולם אינו מסתיר על אלוהות המחיה אותו

אך בעומק הדברים יתבאר הענין ביותר. כי הנה מאחר שכל מציאות שבעולם מקבל עצם קיומו וחיותו רק מהשי"ת, א"כ אין שום דבר בעולם שיסתיר באמת

על אלוהות, שהרי כל מציאותו אינו אלא חיות אלוהית, וא"כ לאמיתו של דבר גם הדברים הגשמיים שהחיות אלוהית הטמונה בקרבם אינה ניכרת לפי ראות העין, מ"מ גם הם אינם מסתירים בעצם על אלוהות.

לעת"ל תתגלה 'דעת הקב"ה' - שכל הבריאה הגשמי איננה סתירה כלל על גילוי אלוהות

ומה שבעינינו הגשמיים הם אכן מסתירים על השי"ת, אין זה אלא למראה עיני בשר שאינו רואות בגילוי את החיות אלוהות שבתוכם, ולכן כאשר בא אדם להידיבק בהקב"ה, אזי הוא צריך להפשיט עצמו מדברים חומריים, ולדבק עצמו רק בעניינים רוחניים ושמיימים, כי לדידה נחשב שרק שם נמצא אלוהות, ואצלו אין נראה וניכר האלוהות שבתוך ענייני עוה"ז החומרי.

אבל מצד דעת הקב"ה, גם כל העולם הגשמי וכל אשר בו, אינם סתירה והיפך כלל על גילוי אלוהות. ודבר זה יתגלה בעת המקווה כאשר 'ראו כל בשר יחדיו כי פי ה' דיבר' - ואז יכירו וידעו שכל הבריאה כולה איננה אלא חיות אלוהות, ואז נראה שכל הדברים שיש בהם חיות מהשי"ת אינם יכולים כלל להיות הסתר על אלוהות.

חתם הקב"ה את הבריאה בחותם 'טוב', ולכן כל דבר 'טוב' אינו סתירה והעלמה על אלוהות

וטעם הדבר הוא, כי כל מציאות 'טוב' הנמצא בבריאה, וכן כל דבר שיכולים לכנותו בגדר 'טוב', הוא נחשב כמציאות אמיתית ומקבל חיות מהשי"ת בלי מסך מבריל, ולכן איננו נחשב לקליפה המסתיר על אלוהות המחיה אותו. ואפילו אם הוא דבר נמוך ופחות מעלה ביותר, מכל מקום אם איננו 'רע', אין זה סתירה והסתרה על גילוי אלוהות שבו.

כי הקב"ה חתם את הבריאה כולה בחותם 'טוב', וכידוע שהראשי תיבות בפסוק 'בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ' הוא השם הק' אה"ה - העולה כמנין 'טוב', והיא מכוונה בזה"ק בשם 'גושפנקא' שפירושה 'חותם', והיינו שבשם הקדוש הזה המרמז על 'טוב', בו חתם הקב"ה את השמים ואת הארץ - הכוללים את כל הבריאה. וכמו כן השם הוי"ה עולה במספר קטן כמנין 'טוב', לרמז שכל הבריאה שנבראה ע"י השם הוי"ה הק', נחתמה בכי טוב.

נמצינו למדים, שכל דבר שבעולם הנכנס תחת גדר 'טוב', הרי הוא נחשב כמציאות של אמת, ואפילו אם הוא דבר גשמי ביותר, כל עוד שאינו תחת גדר 'רע', איננו מסתיר על האלוהות המחיה אותו. כגון במידי דאכילה, אף מי שאינו צדיק גמור המופשט מכל וכל מהחומריות שבמאכל, מ"מ אם אכילתו נחשבת לדבר טוב, כגון שאינו אוכל דברים המזיקים את גופו, וכן הוא נזהר ממתרות וכדומה, אזי יכולה אכילתו להיכלל בצד הקדושה, כיון שלמעשה הרי הוא דבר טוב, שהרי ע"י אכילה זו ניתוספה לו כח והרחבת הדעת לעבוד את קונו, וממילא עולים הניצוצות הק' שבתוך מאכלו ונכללים בקדושה, שהרי אכילה זו איננה משמשת כהסתר והכחשה על אלוהות.

ההשתדלות בהנהגת הטבע - לפי שגם אותו מחיה הקב"ה, והוא ה'טוב' שבקליפת נוגה

ומהאי טעמא ניתנה רשות לעסוק בענייני השתדלות ע"פ דרך הטבע, כגון מה שהתירה התורה העסק במסחר וכדומה לצורך פרנסה, וכמו כן ניתנה רשות לרופא לרפאות ע"פ דרכי הטבע. שלכאורה היה מקום לערער ולפקפק בכל זה, לומר שאיך מותרים להשתדל בדרכים טבעיים להרחיב ולהתרפא וכדומה, הלא כל מקרי האדם באים רק מגזירת עיריין תגמא, וא"כ איך מותר להשתדל בכל אלו בהנהגת הטבע, שנראה לכאורה כמסתיר על גזירת רצון העליון.

אך הביאור בזה הוא כאמור, שאכן כל הדברים הטבעיים והגשמיים שאינם חלק רע, אינם מנתנים לאלוהות, כי הרי הקב"ה מחיה את הטבע ג"כ, ואדרבה, כל הבריאה

נוסדה על דרכי הטבע, שרצה הקב"ה שעל ידם יתנהגו כל ענייני העולם ומקרו. כי בשרוש הדברים, אין הטבע מסתיר על אלוהות כאשר משתמשים בו באופן הראוי, ולכן העסק בדרכי הטבע איננו סתירה כלל למציאות ההשגחה העליונה ולגילוי אלוהות.

וזהו חלק ה'טוב' שבקליפת נוגה - המתחייס בעצם רק להשי"ת המחיה אותו, ולאמיתו של דבר אין הוא מסתיר על אלוהות, ואשר לכן הוא מתעלה ונכלל בחלק הקדושה ממש.

מ"מ היא 'קליפה' - כיון שעצם התאווה אינה משועבד לעשות דברים טובים

אלא שמאחר שיש בו גם חלק רע, והיינו כאשר משתמשים בדברים גשמיים באופנים שאינם נחשבים ל'טוב', כגון כאשר יאכל האדם דברים המזיקים לבריאותו וכוחותיו, או כאשר האדם סומך כל כולו על השתדלותו בהנהגת הטבע, ואינו יודע בנפשו כי יד ה' עשתה כל זאת, והוא לבדו עשה ועושה ויעשה לכל המעשים, שאזי נחשב העסק הטבעי כדבר רע - לכן נקראת ה'נוגה' בשם 'קליפה'.

והיינו, כי עצם התאווה והחשק לעניינים גשמיים וחומריים הבא מקליפת נוגה, איננה משועבדת לדברים טובים בלבד, שהרי התאווה אינה מבהנת בין טוב לרע, ומצידה יכול האדם לעשות גם דברים רעים בחפצים הגשמיים, ונמצא שעצם התאווה אינה רק דבר 'טוב'. ולכן היא מוגדר בשם 'קליפה', כיון שנכלל בתוכה חלק רע שאינו משועבד אל הקדושה, ואין לו שייכות עם האלוהות המחיה אותו.

עבודתינו בעוה"ז - להעלות את ה'טוב' שבנוגה ולדחות את פסולת ה'רע'

וזו היא עבודתנו עם דברים הגשמיים המשתלשלים מקליפת נוגה, להשתמש בהם באופן הראוי והיאות ע"פ התורה, כדי לברר את החלק הטוב שבה ולהעלותו אל השי"ת, ואילו את חלק הרע לדחות לגמרי. וכשיוסר מסך זה של הקליפה, מתגלה ניצוץ האלוהות המחיה את כל הדברים הגשמיים שבעולם, והוא האור והזיו שבקדושה המאיר גם בדברים אלו.

הקב"ה מחיה את שלוש קליפות הטמאות באופן שאין לו שייכות כלל עם הרע שבהם

והנהגת שלשת הקליפות הטמאות היא שונה מקליפת נוגה, שהרי הם בחינת רע גמור, ונמצא שאינם מתייחסים כלל אל הקב"ה המחיה אותם. ומה שאכן הם מקבלים חיות מהשי"ת, הרי זה מפלאי הבריאה - שהקב"ה יכול להחיות גם דברים כאלו שאין לו שייכות עמם כלל, והניצוץ הקדוש האלוהי נמצא שם באופן של גלות, והוא מחיה אותם רק מצד תכלית הטוב שיצא מהם.

גם מן הדברים הרעים יוצא איזה תכלית טוב - ומצד זה יש בהם חיות אלוהות

כי גם מן הקליפות הרעות האלו יוצא איזה תכלית טוב - כי בלאו הכי לא היו כל התאוות נבראות כלל, וכגון מה שעל ידם יש מקום בחייה בעולם, ובלעדיהם לא היה קבלת שכר לעתיד וכדומה. ונמצא שגם הקליפות הללו, אע"פ שהן בעצמם הן רעות לגמרי, בכל זאת הן משמשות לאיזה דבר טוב, והקב"ה מחיה אותם מצד ענין טוב זה שבהם. אבל עם עצמות הרע שבתוכם אין להקב"ה שייכות כלל, ואין הוא מייחס שמו עליו, והחיות אלוהות נמצא בהם בבחינת גלות.

עצם הרע אינו נחשבת למציאות אמיתית - 'שוא שבראית בעולמי'

[וביתר עומק, אכן עצם הרע אינו נחשב כמציאות אמיתית, והוא אינו אלא 'שוא שבראית בעולמי' (בר"ר פס"ג, ח), שאינו רק כדמיון בעלמא, ובשורש הדבר אין שום דבר רע ממש בעולם, כיון שאין בו עצם חיות אלוהות, ואכמהל"ב].

קליפת נוגה איננה רע גמור כמו שאר השלש קליפות, אלא היא מעורבת בטוב ורע, ועל כן היא ממוצעת בין הקדושה אל הסט"א, כיון שנמצא בה גם חלק טוב המשתייך לצד הקדושה. ועל שם זה נקראת בשם 'נוגה', שפירושו זיו ואור, אך אור זה אינו מאיר כל כך בבחירות כמו דרגת ה'אור' הנכון המאיר ובא בתוקף גדול, אלא שיש בה קצת זיו המאיר בדרגה נמוכה יותר מעצם האור

~
וזו היא עבודתנו עם דברים הגשמיים המשתלשלים מקליפת נוגה, להשתמש בהם באופן הראוי והיאות ע"פ התורה, כדי לברר את החלק הטוב שבה ולהעלותו אל השי"ת, ואילו את חלק הרע לדחות לגמרי. וכשיוסר מסך זה של הקליפה, מתגלה ניצוץ האלוהות המחיה את כל הדברים הגשמיים שבעולם, והוא האור והזיו שבקדושה המאיר גם בדברים אלו.

א. מצוות התורה יורדת דוקא עד לעולם העשיה

החודש הזה לכם ראש חדשים ראשון הוא לכם לחדשי השנה (שמות יב, ב).

א' במדרש (ילקוט שמות יב, קפז; מובא ברשי"ו בראשית א, א) אמר רבי יצחק לא היה צריך להתחיל את התורה אלא מ'החודש הזה לכם', שהיא מצוה ראשונה שנצטוו בה ישראל, ומה טעם פתח בבראשית משום 'כח מצוה הגדל לעמו' וכו'. ובאלו הדברים הדיגשו חז"ל את חשיבות מצות קידוש החודש, ואמרו כי היא 'מצוה ראשונה שנצטוו בה ישראל'. ויש להתבונן בעניינה של מצוה זו, במה היא מיוחדת כ"כ עד שנבחרה להיות המצוה הראשונה.

ולבאר את הענין נקדים ונבחין בין צורת המצוות שנעשו ע"י האבות הקדושים לבין המצוות שנצטוו בהן כלל ישראל, כי המצוות של האבות"ק היו בבחי' של 'תורה' שהיא ענין של שכל והשגה, והיא בחי' קדושה ורוחנית עליונה ופנימית, שכן כמעט ולא היה להם מצוות התלויות במעשים גשמיים אלא היתה עיקר צורת עשיית המצוות באופן של הפשטה מן הגשמיים, וכידוע כי יעקב אבינו כיון בעת עסקו עם המקלות אצל צאן לבן את סוד התפילין, והרי כי לא היה כמעט שייכות לאור המצוות עם העולם הגשמי, אלא העיקר היה בעולמות הרוחניים הפנימיים. ואילו המצוות של כלל"י הם דברים מעשיים בפועל ממש בזה העולם, והם בחי' הקדושה היורדת ומתגלית בעולם המעשה.

ומציאות זו של קדושת המצוות היורדות ובאות לידי פועל ממש בזה העולם, התחדשה דוקא אצל כלל ישראל שיצאו מארץ מצרים, והוא ע"י כל הגילויים שגילה הקב"ה באותותיו ומופתיו אשר הראה באדמת בני חם, אשר יחד כולם גילו כי אין לה' אלקינו בקרב הארץ, כמו שאמר הכתוב פעמים רבות בענין המכות. ועי"ז נהיה השינוי הגדול בצורת קיום רצון השי"ת בעולם ע"י כלל ישראל, מצורת הדבר אך היה דבר זה נעשה ע"י האבות"ק לפני מתן תורה. כי יציאת מצרים פעלה זיכרון וביורו גדול על העולם הגשמי, עד שנצטוו כלל ישראל במצוות מעשיות אשר קדושתן תלויה בעשיה גשמית דוקא.

המצוה הראשונה בסדר זה של המצוות היא מצות קידוש החודש, כי 'המאור הגדול' הוא השמש המשפיע את אורו לארץ ולדברים עליה, והוא נמשל אל בחי' האלוקות הנעלה מן העולם ומשפיע אליה, והוא בחי' אור התורה שהוא ענין מוחין וקדושה פנימית ונעלית. ואילו 'המאור הקטן' הוא הירח אשר הוא מקבלת את אורה מן השמש, והיא בבחי' מדת המלכות שהיא חיות העוה"ז הגשמי, והשכינה אשר בעולמות התחתונים דוקא. וא"כ ענין מצות קידוש החודש, הוא בחי' יסוד המצוות שנצטוו בהן ישראל מאז יציאת מצרים, הממשיכות את הקדושה עד לבחי' המאור הקטן.

וזה היה ענין עשר מכות שבהם התחילה יציאת מצרים, וכמו שנתבאר כי הם באו לפעול גילוי אלוקות המביא שינויים בפועל ממש בזה העולם. ולכן היה משה רבינו יוצא לקראת פרעה אל המים, לפי שנהר מצרים הוא נהר פישון, וארבעת הנהרות עומדים כנגד ד' חלקי פרד"ס התורה, ונמצא כי פישון הוא כנגד פשט, וכדאי' בזה"ק (ח"א כז) שהוא נוט' 'פי שונה הלכות', והרי דרך הפשט שבתורה מכוון כנגד עולם העשיה, ובהו כא משה רבינו להמשיך אלוקות עד לעולם העשיה.

וזהו ענין שאלת הבן הרשע הטוען 'מה העבודה הזאת לכם' (שמות יב, ט), והוא כמתרים נגד ענין קיום המצוות בפועל ממש בזה העולם, וטוען כי העיקר הוא הפנימיות והשכל, ואין צריכים לעסוק בעבודת ה' בפעולות מעשיות בזה העולם. ועל כך אנו עונים אליו בפסוק (שם יג, ה) 'לעבוד זה עשה ה' לי, כי כל הענין של יציאת מצרים וליל הסדר הוא המשכת הקדושה עד לעולם העשיה ממש.

[וזהו ענין אליהו הנביא הבא בליל הסדר כידוע שהוא המלאך הממונה על עולם העשיה, וכמו שביאר כ"ק רבינו ז"ע (מנחת

יהודה פרשת וישע) כי בעי"א דלא איפשטיא היינו המשכת אלוקות בעולמות אצילות ב'ריאה יצירה עד לעולם העשיה שלא ירדה עד למטה לעולם הפשט, יבא אליהו ויפשטנה" - ימשיכה עד הפשט. ואז תתגלה אלוקותו יתברך בכל העולמות ותתפשט בכל הארץ, בב"א].

ב. ענין בחי' טוב' הרומז על תיקון האור

החדש הזה לכם ראש חדשים (שמות יב, ב).

איתא בגמרא (חולין טו) רבי שמעון בן פי רמי כתיב ויעש אלקים את שני המאורות הגדולים, וכתיב את המאור הגדול ואת המאור הקטן, אמרה ירח לפני הקב"ה רבש"ע אפשר לשני מלכים שישתמשו בכתר אחד, אמר לה לכי ומעטי את עצמך וכו'. חזייה דלא קא מיתבא דעתה, אמר הקב"ה הביאו כפרה עלי שמיעטתי את הירח, והיינו דאמר ר"ש בן לקיש מה נשתנה שעיר של ראש חדש שנאמר בו לה', אמר הקב"ה שעיר זה יהא כפרה על שמיעטתי את הירח, ע"כ.

נמצא שהיה קלוקל בענין המאורות, ועל כך באה הכפרה בכל ראש חודש, והוא בחי' של מעין התיקון השלם שיהיה לעתיד לבא כאשר תחזור הלבנה להאיר כאור החמה. והתורה הק' הקדימה רפואה למכה, ורומזה תיקון זה שיהיה בענין המאורות עם ראשית בריאת עצם האור. שכן נאמר (בראשית א, א) 'ויאמר אלקים יהי אור ויהי אור' ותיבות אלו הם בגי' 'ראש חדש'.

והנה האור הוא הבריאה הראשונה הנקראת 'טוב', כדכתיב (שם ד) 'ורא אלקים את האור כי טוב', וידוע כי כל שאר הדברים לא נקראו 'טוב' אלא על שם האור. ולכן יש לרמוז במצוות קידוש החודש, על ענין ה'טוב', שכן מצוה זו מקושרת לתיקון האור' כנ"ל. וזהו שנאמרה מצוה זו על חודש ניסן דוקא, כי 'ניסן' הוא בגי' 'פעמים טוב'. וזהו הרמז גם במאמר 'החודש הזה', שכן 'הזה' הוא בגי' 'טוב'.

והנה השם אהו"ה [המכונה שם הדעת] הוא בגי' 'טוב', והוא יוצא מראשי התיבות 'א'ת ה'שמים ו'את ה'ארץ' (שם, א). וזה רומז על חודש ניסן שהוא בחי' 'טוב' כנ"ל, שכן צירוף שם הוי"ה השולט בחודש ניסן יוצא מראשי תיבות הפסוק (תהלים יג, א) 'שמחו השמים ותגל הארץ', שהוא בחי' חיבור השמים והארץ כמו בשם הגי'.

ויש להוסיף על דרך הרמז, כי 'טוב' מורה על נקודת האמצע, אשר בנקודה זו מתגלה קצת מן התיקון בענין המאורות. כמו שרואים בכל חודש שאור הלבנה מתרבה והולך עד אמצע החודש, ומשם ואילך היא הולכת ומתקטנת, ונמצא כי היום ה'ט"ו הוא בחי' 'סיהרא באשלמותא' לפי ערך כל החודש. והוא בחי' 'טוב', שכן בחודש של ל' יום יש ב' פעמים ט"ו ימים, וזה מרומז בתיבת 'טוב' דהיינו ב' ט"ו, והוא בחי' יום האמצע של החודש העומד בין שני פעמים ט"ו אלו. [וגם באדם יש בחי' זו של טוב בבחי' האמצע שלו, והוא הנקודה האמצעית שבגופו שהוא הלב, ואכן ל'ב' הוא בגי' 'ט"ו טוב, ואכמ"ל]. וזה עצמו הוא בחי' חודש ניסן ג"כ, ובפרט יום ראש חודש ניסן, שהוא העומד באמצע בין חודשי החורף לחודשי הקיץ, ולכן ניסן הוא בחי' 'טוב' כנ"ל.

והנה שואליו ודורשין בהלכות החג שלושים יום קודם החג (פסחים א), ושלושים יום אלו הם בחי' 'טוב' כנ"ל. ומבואר בגמ' (שם) כי יש שלושים יום עד פסח ראשון, וכך גם שלושים יום מפסח ראשון לפסח שני. ויש לומר כי הם כנגד שני בחי' בתיקון הירח שהוא בחי' האור כי טוב כנ"ל, כי איתא בזה"ק (ח"ב רטו) כי 'יושע היה בחי' סיהרא באשלמותא, ובמקו"א איתא שם (ח"א עג; ערה) כי שלמה היה בבחי' זו, והיינו שיש שני עניינים בזה ואכמ"ל. והנה השלושים יום עד פסח ראשון הם בחודשי 'אדר' ו'ניסן' שהם בגי' 'שלמה', ואילו השלושים יום עד פסח שני הם בחודשי 'ניסן' ו'אייר' שהם בגי' 'היושע'. ושני אלו ביחד, היינו 'היושע שלמה', הוא בגי' מ"ה פעמים 'טוב' (ואכמ"ל).

וכשם שיש בבחי' ה'זמן' (בחודש ובשנה) ובבחי' 'פש' האדם, בחי' 'טוב' שהוא האמצע כנ"ל. כמו כן יש בעולם בחי' 'טוב'

שהוא ירושלים שנאמר עליו (דברים ג, כה) החר הטוב הזה, והוא באמצע העולם (תחומא קדושים י) כמו הלב שהוא אמצע האדם, ולכן כתוב עליה (ישעיה מ, ב) 'דברו על לב ירושלים'. וזה רמזו ב'ירושלים' שהוא בגי' 'אדר ניסן אייר', שהם בחי' 'טוב' כנ"ל, והוא בגי' שם ה'טוב' שהוא שם אהו"ה בד' מילואיו (אל"ף ה"י וי"ו ה"י - קס"ג, אל"ף ה"י וא"ו ה"י - קנ"ד, אל"ף ה"א וא"ו ה"א - קל"ו, אל"ף ה"ה ו"ו ה"ה - קמ"ז). וד' פעמים שם אהו"ה (כנגד ד' מילואים) הוא בגי' 'חיים', וזהו ענין מה שכתוב (ישעיה ד, א) 'כל הכתוב לחיים בירושלים'.

ג.

תיקון הירח בבחי' מעלת האמונה במקום הסתר

החדש הזה לכם ראש חדשים (שמות יב, ב).

עוד יש לומר בענין מיעוט הירח ותיקונה, אשר זהו פנימיות עסק מצות קידוש החודש.

ונקדים לבאר ע"פ הפסוק (תהלים צג, א) להגיד בבוקר חסדך ואמונתך בלילות, דהיינו אשר היום הוא זמן של גילוי והשגות אלו קות הנשפעים מרחמי ה' והסדיו, ואילו הלילה הוא זמן של אמונה בה'. וזהו ענין המאורות המיוחדים לזמנים אלו, כי השמש העומד לממשלת היום הוא בחי' אור ההשגות והדעת, והירח הוא בחי' מדת המלכות שהיא בחי' האמונה, ולכן היא מופקדת על זמן הלילה.

ובזה יבואר הדיון ודברים שהיה בזה, כי טענה הירח שהאמונה גדולה במעלתה מן ההשגה, כטעם הכתוב אשת חיל עטרת בעלה (משלי יב, ד), ואם כן איך אפשר לאמונה להיות יחד עם ההשגות בכתר אחד. ועל כך ענה לה הקב"ה 'לכי ומעטי את עצמך' (חולין טו). כי בזה דוקא תתגלה כסוף מעלת האמונה. כי עיקר מעלת האמונה מתגלה אכן דוקא בזמן החושך והלילה, וכך גם בזמני ירידות קטנות המוחין שאז נעדרים כל ההשגות והגילויים, ואז מתגלה תוקף עוז האמונה שאינה מתפעלת מכל ההסתר. ולכן כדי לגלות את מעלת האמונה, צריכה הירח להתמעט ולרדת בסתר המדרגות בתכלית הסתר והשפלות, ועל ידי זה דוקא עתיד להתגלות גודל מעלתה, אך שהתחזקה תמיד בתוקף גדול ולא התפעלה משום חושך.

והנה שם הוי"ה הוא בחי' השמש כידוע, ויש לומר כי האותיות שלפני ואחרי השם, הם בחי' הסתר על השם, והם בחי' האמונה השייכת בזמן הסתר. ואכן האותיות שלפני שם הוי"ה (טה"ה) יחד עם האותיות שלאחריה (כו"ה) הם בגי' 'אין' שהוא בחי' האמונה והביטול אל ה', והוא בחי' 'אני' ה' שהוא בחי' מדת המלכות. ונתבאר כי ענין האמונה מתגלה דוקא במקום החושך, וזהו שנאמר (שמות יא, ד) אני יוצא בתוך מצרים. ואכן 'אני הוי"ה' הוא בגי' 'לבנה', שהוא בחי' האמונה שהיא אור הירח.

ויש להוסיף ע"ד הרמז, כי הנה האותיות שלפני הוי"ה (טה"ה) הם בגי' כ"ב, והאותיות שלאחר שם הוי"ה (כו"ה) הם בגי' ל"ט. ויש לומר כי בעצם אין מספרים אלו מכוונים אל עניינם, שכן ההקדמה לשם הוי"ה הוא שם אהי"ה, כי הוי"ה רומז על מציאות ה' בהתגלות [שהוא נמצא תמיד - היה הוה ויהיה], ושם אהי"ה רומז על כך שעתידי הוא להתגלות, שכן אהי"ה הוא לשון עתיד, כידוע באריות בספ"ק. ואם כן היה המספר של האותיות שלפני הוי"ה צריך להיות כמספר שם אהי"ה, ולמעשה הרי זה א' יותר. ויש לומר כי א' זה נוסף על ידי שנפתח המנין מן האותיות שלאחר שם הוי"ה, כי אותיות אלו היו צריכות להיות כמנין מ' שהוא מספר שלם [כמספר האותיות שצריך להיות בד' מילואי שם הוי"ה, ואכמ"ל], ולמעשה הרי הן ארבעים חסר אחת. ובחשבון הדברים נמצא, כי באופן של הכאת המספרים זה על זה, אילו היו מספר האותיות שלפני ואחרי השם כמנין כ"א ומ', היה יוצא כ"א פעמים מ' כמספר 'תמת' שהוא לשון מות, והרי זה בחי' הסתר גדול על שם הוי"ה שהוא בחי' החיים, ונמצא כי היה הסתר על שם הוי"ה בבחי' חושך ומיתה. ואילו כעת שהמספרים הם כ"ב ול"ט, נמצא כ"ב פעמים ל"ט בגי' 'שמש יחד', שהוא בחי' אור הלבנה כאור החמה, והוא כמספר 'חי' יותר על 'תמת', דהיינו בחי' תחיית המתים.

מה יתרון לאדם: מה התכלית של העולם הגשמי?!

א. חיים עד העולם: העולם הזה אינו תכלית החיים

הצעד הראשון בעבודת ה': ההכרה שהעיקר הוא העולם הבא, הכרה זאת היא 'יסוד החסידות ושוורש העבודה' | **דבר זה נראה כדבר ידוע שכל יהודי יודע** | הדברים מובנים בשכל - אבל במציאות הדברים אינם פשוטים כלל | **אילו היה זה באמת כל כך פשוט היה העולם נראה לגמרי אחרת**

ב. דור לא הכין לבו: אורח החיים של דורנו עלול להטעות אותנו

בדורות הקודמים ידעו שהעולם הזה אינו התכלית מפני שהחיים בעולם הזה היו קשים ואנשים סבלו הרבה | **בזמנינו עם כל הנוחות אפשר לטעות שכאן הוא המקום העיקרי** | מותרות החיים והלוקסוס הקיימים בזמנינו עושים את הרושם כאילו העוה"ז הוא התכלית | **הפירסומים על תענוגי העולם הזה הם 'כרוז' היוצא ומכריז את השקר שהעולם הזה הוא מקום טוב להיות בו**

ג. חוסר שביעות הרצון בזמנינו - הוכחה שאין לעוה"ז מה למכור

צריך לגלות את המעטה של עולם השקר - היום רואים בגלוי שהעוה"ז הוא הבל | **אילו להעוה"ז היה מה להציע, למה בזמנינו אנשים רבים כל כך נזקקים לפנות אל רופאי נפש** | כפי כמה שהאדם שקוע יותר בתענוגי עולם הזה כך נפשו נעשית עצובה יותר והוא נופל למרה שחורה | **צריך להורות שקהלת צדק: סוף דבר הכל נשמע את האלקים ירא ואת מצוותיו שמור כי זה כל האדם** | המסקנה הברורה שאין שום אושר גשמי בחיים רק אושר רוחני

ד. הכל הבל: איך אפשר לחשוב על דבר שמסתיים שהוא התכלית?

סוף אדם למות | **הוא כבר שבע מכל תענוגי ומחמדי העולם הזה, נו, מה עכשיו?** | רק לתוה"ק יש תשובה לשאלה הזאת: 'העולם הזה דומה לפרוודור בפני העולם הבא' | **אדם צריך לקבוע את הקביעה הזאת בנפשו כבר בשנות הנעורים**

.א.

חיים עד העולם: העולם הזה אינו תכלית החיים

הפרק הראשון - יסוד והקדמה לפני שיוציאים לדרך

אחר שהקדים רבינו המחבר בהקדמה לבאר את החשיבות לעסוק בחכמת המוסר ובעבודת ה'. הנה הוא פונה לעצם הענין, שבפרק הראשון הינו מבאר בכללית את 'חובת האדם בעולמו' - המטרה הכללית והתפקיד שעל האדם למלא בעולם הזה.

הנה הספר מיוסד על הברייתא דרבי פנחס בן יאיר, ובו הוא מפרט בסדר עולה את כל חלקי עבודת ה', זהירות, זריזות וכו'. אבל לפני כן הוא מקדים וכותב כאן פרק שהוא גם כעין הקדמה כללית לפני שהוא פותח למנות בפרטות את כל העניינים והפרטים של עבודת ה'.

יסוד החסידות - העולם הזה הוא רק 'פרוודור'

ההקדמה הכללית הזאת מיוסדת בעיקר על הנחה אחת - שהוא מכנה אותה: **"יסוד החסידות ושוורש העבודה"**. כלומר שההנחה הזאת היא 'עיקר הדבר', להיכנס אל החסידות: כל אדם מישראל צריך לדעת יסוד זה - לא רק בידיעה פשוטית 'מקופיא', אלא עליו לדעת זאת בידיעה ברורה ועמוקה, שיתברר ויתאמת אצלו - שהעולם הזה הוא 'פרוודור בפני העולם הבא'. כל העולם הגדול שאנו רואים, עם כל מה שבתוכו, הוא רק כעין מבוא ופרוודור שבו מתכוננים להיכנס אל תוך הטרקלין.

פירוש הדבר: העולם הזה שבו אנו חיים אינו 'המקום' הנכון. שהנה עומד אדם ונושא את עיניו ושואל: מהו העולם הזה? מה ההסבר לכל מה שמתרחש בעולם? מה הפשט והתכלית של כל החיים? את התשובה על השאלה הזאת חייב כל יהודי לדעת בידיעה ברורה: **היסוד הראשון הוא, שהעולם הזה, הוא אינו התכלית, כי הוא אך ורק 'פרוודור' לפני העולם הבא! התכלית היא העולם הבא!** העולם הזה הוא רק מקום 'הכנה' אל התכלית, שבו צריך כל אדם להתכונן כדי להגיע 'מוכן ומזומן' כראוי אל העולם הבא!

הדברים פשוטים אבל רק בשכל ובהבנה ולא במציאות

בהשקפה ראשונה נראה לכל מי ששומע את הדברים הללו, שאין שום חידוש ביסוד זה, והוא דבר פשוט שכל אדם כבר יודע, כי אפילו ילד קטן יודע שהעיקר הוא 'העולם הבא', ובאמת כן הוא בכל 'חכמת המוסר', כל היסודות נראים כדברים פשוטים וברורים, כמו שכבר ביאר רבינו המחבר בהקדמת הספר, שהחיבור לא נתייסד ללמד לבני אדם דברים בלתי ידועים, אלא להזכירם דברים ידועים ומפורסמים, אלא שכפי כמה שהדברים מפורסמים, כך העלם והשכחה מצויים בהם].

אמנם אם נתבונן היטב מסביב, מה מתרחש

.ב.

דור לא הכין לבו: אורח החיים של דורנו עלול להטעות אותנו

זכור ימות עולם - אורח החיים של הדורות הקודמים

בדורות הקודמים היתה הקביעה הפשוטה הזאת 'שהעולם הזה' אינו תכלית קיומנו, יותר ברורה וקבועה בלבו של כל יהודי, ורובם ככולם התהלכו כל ימי חייהם בהרגשה ברורה שכעת עתה הם

בפרוודור והם מתכוננים לקראת הכניסה לטרקלין. אבל בזמנינו הדברים כלל וכלל לא פשוטים. סיבת ההבדל בין הדורות היא, מפני שבאורח החיים של הדורות הקודמים, היה על האדם לעמוד בפני קשיים רבים מאוד, היו הרבה מחלות שונות ומשונות שלא היתה להם תרופה, בנוסף הרבה

בעולם הזה? האיך אנשים בעולם חושבים? מה מהלך מחשבתם בחייהם בכל יום ויום? ואיך הם מתנהגים? **נראה שבאמת יש כאן חידוש גדול מאוד!** אילו אנשים היו חושבים וחיים בצורה זו, הלא הכל היה נראה אחרת. כשמדברים עם אדם בעניינים אלו, אכן נראה שהדברים הם דברים פשוטים ביותר, אבל במציאות למעשה נראה שזה בכלל לא כל כך פשוט... ושוב פעם, אליבא דאמת, אכן הדברים האלו פשוטים מאוד, ואין כאן שום חידושים, אלא שאנשים אינם חושבים בצורה כזאת, ועל כן כל חייהם מתנהלים בצורה אחרת לגמרי, והם מתנהגים באופן אחר לחלוטין, והם חיים בסוג אחר של חיים.

כלל גדול צריך להתרגל 'לחשוב'

רבינו בעל המסילת ישרים כבר הקדים וכתב בהקדמתו, שעל האדם להיות 'חושב', ו'מתבונן', - לא להתנהג באופן של 'מצות אנשים מלומדה', אלא עליו להתרגל לחשוב ולהעמיק בענייני עבודת ה'. וכעת הוא מבאר את מהלך המחשבה שהאדם צריך לחיות על פיו, דהיינו שצריך האדם להיות בגדר אשר 'יתברר ויתאמת' אצלו כל הדברים הללו, באופן שיקבע את הכרתו ויתנהג כן 'הלכה למעשה'. כלומר, שבאמת יחיה ויתנהג בפועל לפי מה שהוא בירר והבין.

נקודות:

כל אדם מישראל צריך לדעת יסוד זה - לא רק בידיעה פשוטית 'מקופיא', אלא עליו לדעת זאת בידיעה ברורה ועמוקה, שיתברר ויתאמת אצלו - שהעולם הזה הוא 'פרוודור בפני העולם הבא'. כל העולם הגדול שאנו רואים, עם כל מה שבתוכו, הוא רק כעין מבוא ופרוודור שבו מתכוננים להיכנס אל תוך הטרקלין

אנשים סבלו מעניות ודחקות נוראה, ואפילו מי שכבר היה בריא ובעל פרנסה, אז החיים עצמם היו קשים בכלליות. לא היו כל כך הרבה נוחות כפי שיש בזמנינו; לדוגמא: בדורות הקודמים היה חם מאוד בחדשי הקיץ, ואנשים היועו הרבה, וכל סוגי המזגנים לא היו קיימים, ולא היתה להם שום

יש בזמנינו שפע גדול בעולם הזה של ממתקים ומעדנים, כל העולם התפתח מאוד בשנים האחרונות, הן בכל כלי הטכנולוגיה והן בכלליות כל ההנהגה ואורח החיים בעולם בזמנינו התקדמו והתפתחו מאוד. כל זה גורם לכך שהיום המציאות מרמה את האדם ונותנת לו את הרושם כאילו כאן הכל טוב מאוד! ואפשר לחיות כאן במצב שאפשר חס ושלוש לראות העולם הזה כ'התכלית'!

המסקנה הברורה היא, שאין שום אושר גשמי בחיים, אך ורק מי שהוא עשיר ברוחניות הוא האדם המאושר עלי אדמות. זוהי הסיבה שאנו רואים את האנשים שחיים בעולם של עבודת ה', אלו שזכו להיות עובדי ה' באמת ובדבקות, שטוב להם והם מתהלכים באושר ובשמחה ובמנוחת הנפש. אושרם אינו רק בעולם הבא אלא גם בעולם הזה

אפשרות להתקרר, ולעומת זאת בחורף היה הקור גדול, והרבה מאפשרויות החימום הרבים שיש בזמנינו לא היו קיימים אז.

גם הנסיעות ממקום למקום היו קשים מאוד, לא היו כלי רכב ושאר אפשרויות הנסיעה הנוחים הקיימים בזמנינו. ועל כן אם לדוגמה אדם השיא את בנו עם כלה מעיר אחרת, אזי הוא ידע שכמעט כבר לא יראה את בנו, אחת בקושי יוכל לבוא לבקר פעם

מפת במשך תקופה ארוכה. גם 'טלפאן' לא היה בזמנים ההם, ועל כן ידעו שכמעט לא ישמעו ממנו. אכן היתה אפשרות לשלוח מכתבים מפעם לפעם, אבל לא היתה אפשרות לשמוע את קולו ולראותו במשך זמן רב. ואם בנו התחתן במדינה אחרת, אזי בודאי שלא יהיה שום אפשרות לראותו במשך שנים רבות. וכך היו אלפי דברים בחיי היום יום שהיה עליהם להתאמץ עבורם או לסבול את חסרונם.

בינו שנות דור - אורח החיים בזמנינו

לעומת זאת בזמנינו, החיים כל כך נוחים ואין שום קשיים, בימי הקיץ יש מזגן טוב המקרר את הבית, ובחורף יש מערכת חימום נעימה. קיימים כלי רכב וכלי תעופה שאפשר לנסוע בהם הלוך וחזור לאן שחפצים, ואפשר לנסוע למקומות מנוחה ונופש. אפשר לדבר ב'טלפאן' מקצה העולם ועד סופו.

כמו כן כהיום גם קיימים תרופות להרבה מחלות, שבעבר מי שנחלה באותם מחלות לא היתה יכולת להתרפא. וכן צריך לזכור שבזמננו כמעט שאין שום קשיים כאלה, אף אחד אינו חי היום בדחקות ועניות אמיתית, לכל אחד יש מה לאכול. וכן הרבה קשיים שבדורות שעברו היו קשיים גדולים, יש להם היום פתרונות טובים. החיים נוחים ונעימים, אפשר להסתדר עם כל הקשיים, ויש אפשרות לחיות את החיים בצורה נוחה, וממילא מובן שהעולם הזה יכול להטעות ולגרום לדמיון: שאכן זהו זה! זהו המקום!

'לוקסוס' עושה הרושם כאילו העולם הזה הוא התכלית

בנוסף לכל זה, ישנו עוד ענין, והוא חיי המותרות 'לוקסוס' אשר שולט בזמנינו. זו היא קליפה שלמה להחשיב ולהעריך את העולם הזה, העולם הזה נתגדל כל כך, ומן השמים נתנו כוחות לסטרא אחרא להגדיל את נסיון העולם הזה באופן גורא.

בזמנינו קיימים הרבה 'סוגיות ערוכות' שלמות בעניני צרכי העולם הזה, שבהם מסבירים לאדם 'כטוב טעם ודעת', את כל מה שהעולם הזה יכול

פרק א'

בְּלִילֵי שֶׁל דָּבָר, הָאֵדָם לֹא נִבְרָא בְּעִבּוּר מִצֵּבּוּ בְּעוֹלָם הַזֶּה, אֲלֵא בְּעִבּוּר מִצֵּבּוּ בְּעוֹלָם הַבָּא. אֲלֵא שְׂמִיּוֹצֵב בְּעוֹלָם הַזֶּה הוּא אֲמִיּוֹעֵי לְמִצֵּבּוּ בְּעוֹלָם הַבָּא, שֶׁהוּא הַתְּכַלִּיתִי. עַל פֶּן תִּמְצָא מֵאֲמָרֵי הַכְּמוּנֵי זְקוּנָם לְבִרְכָה רַבִּים בְּלֵם בְּסִיגְוֹן אֶחָד, מִדְּמִים הַעוֹלָם הַזֶּה לְמִקוֹם וְזִמְן הַתְּכַנְנָה, וְהַעוֹלָם הַבָּא לְמִקוֹם הַמְּנוּחָה וְאֲכִילַת הַמִּזְוֵן כְּפָר. וְהוּא מִה שְׂאֲמָרֵי "הַעוֹלָם הַזֶּה דוֹמֶה לְפָרוֹזְדוֹר"

לתת לו בחייו. יש בזמנינו שפע גדול בעולם הזה של ממתקים ומעדנים, כל העולם התפתח מאוד בשנים האחרונות, הן בכל כלי הטכנולוגיה והן בכלליות כל ההנהגה ואורח החיים בעולם בזמנינו התקדמו והתפתחו מאוד. כל זה גורם לכך שהיום המציאות מרמה את האדם ונותנת לו את הרושם כאילו כאן הכל טוב מאוד! ואפשר לחיות כאן במצב שאפשר חס ושלוש לראות העולם הזה כ'התכלית'!

פירסום - כרוז מהעלמא דשיקרא

והענין נמשך עוד יותר: עם העולם הזה והנאותיו על המכשולות והפיתויים אולי היה ניתן להסתדר ולהתגבר. אבל קיים בעולם הזה דבר שנקרא 'פרסומות', בזמנינו הפירסום הוא חלק גדול בעסקים ובמשא ומתן, ובפרט עם הכלים שיש בזמנינו, שניתן לפרסם ולהפיץ כל דבר במהירות גדולה. כל תענוגי העולם הזה מתפרסמים היום בפירסום רחב ובקול גדול ובתחבולות שונות ומשונות, למשוך את העין ואת הלב ולפתותם אחריהם.

וכפי שאנו רואים בכל חנות שמוכרים בה דברי מאכל או שאר צרכי העולם הזה, בזמנינו לא די להעמיד חנות עם סחורה טובה ומשובחת, אלא כדי להצליח בעולם המסחר צריך לפרסם, ועל כן מעמידים לוח גדול עם תמונות וציורים המושכים את העין ואת הלב, ונכתב שם בכתב גדול ונאה: כאן ניתן להשיג את כל מיני המאכלים, הכל כשר למהדרין מן המהדרין... ומפרטים את כל סוגי ומיני המאכלים והמעדנים... והכל כשר בתכלית הכשרות עם ההכשרים הטובים והמהודרים ביותר, ללא שום קושי וטירחא... וגם המחיר 'שוה לכל נפש'. יתר על כן - אנו נעשה את הכל בעבורך שלא תצטרך לטרוח, אינך צריך לבוא אלינו, אתה יכול להזמין דרך הטלפון, ועליו רק לשלם עם כרטיס אשראי, ואנו נשלח את הכל לביתך...

כאשר אנו ממשיכים עוד בדרך, אנו רואים פרסום נוסף באתיות מאירות עיניים: תוכלו לבוא אלינו למנוחה ולנופש במקומות הטובים ביותר, ההרים הגבוהים ביותר עם אוויר צח ביותר... אנו נסדר לכם

חוסר שביעות הרצון בזמנינו - ההוכחה שאין לעוה"ז מה למכור

להם ברשותם את כל מיני הנוחות והתפנוקים שרק קיימים בעולם, ובכל זאת אינם מרוצים ואינם שמחים בחלקם. רופאי הנפש הפסיכולוגים עסוקים מאוד, קיימים הרבה אנשים הסובלים ל"ע מכל מיני מחלות נפשיות, עצבות ויאוש ומרה שחורה. ואנשים רבים מוכים בנפשם ועצבים, עד שממש אין שום עצה, והרופאים נאלצים לתת להם תרופות-עצבים, כדי שיוכלו להמשיך בחייהם... וגם זה לא מביא להם מנוחה ושלוה אמיתית.

צריך להסיר את המעטה של עולם השקר - היום גלוי וידוע לכל שהעולם הזה הוא כל כולו הבל. אילו היה הדבר אמת שיש לעולם הזה מה להציע, למה בזמנינו כל כך הרבה אנשים זקוקים לפנות אל רופאי נפש?... אדרבה, נראה בעליל שתענוגי העולם הזה אינם מביאים את האדם לידי אושר ושמחה, אלא

המקום: העולם הזה אינו תכלית! לא יתכן שנבראו כדי לחיות רק בעולם הזה!

חוסר שביעות הרצון ששולטת בזמנינו

בדורות הקודמים, היה לאדם מקום לטעות, והיה יכול להעלות בדעתו כי אילו רק יהיו לו כל הצטרותיו ושחסרים לו, אז 'העולם הזה' ישפיע אותו והוא יהיה אדם מאושר ושמה. כאילו הסיבה לכך שאינו מרוצה, היא רק מפני שעדיין אין לו 'חיים טובים', ויש לו מחסור בכל כך הרבה מצרכיו, ולכן קשה לו וצר לו, אבל אילו ירווח לו ויהיו לו כל צרכיו, ויהיה בידו לפתור ולהקל את כל הקשיים הסובבים אותו, אזי יהיה ממש 'תכלית השלימות', והוא יהיה מאושר והפליא ורוחו תהיה טובה עליו. אבל בדור הזה, אנו רואים שהרבה אנשים יש

כפי כמה שאדם שקוע יותר בתענוגים והוא רודף אחרי מחמדי העולם הזה, כך נפשו נעשית עצובה יותר והוא נופל ליאוש ולדכאון נפש.

בין ה'מוצלחים' יש יותר חולי נפש והעצבות והמרה שחורה גדולים יותר

ולא מדובר כאן רק באנשים עניים ודלים, או אנשים מסכנים ואומללים וסובלים צרות רבות, אלא מדובר כאן אפילו באנשים שמצד מצבם החומרי והגשמי אין להם שום חסרון, העשירים ואנשי ה'מעמד הגבוה', אלו אשר יש להם ברשותם את כל מחמדי העולם הזה, הם מתגרורים בבתי פאר ונוסעים בכלי רכב מפוארים, וכמה פעמים בשנה הם נוסעים לטייל ולנפוש, ובכל זאת אין להם אושר והם עצבים וסובלים מדכאון נפש.

אדרבה, בין העשירים והמיליונרים ניתן למצוא לעתים קרובות כאלה אשר סובלים מחוסר שביעות רצון נורא יותר מאשר העניים והמסכנים. רבים מהעשירים והגבירים הגדולים מתהלכים סביב סביב ואינם מוצאים את מקומם בעולם, הם ממש בתכלית העצבות והמרה שחורה, והם סובלים הרבה מקשיים נפשיים, והנפש לא תמלא מתאוות העולם הזה.

אין אנו מדברים כאן על המציאות האמיתית, שאי אפשר לפתור את הקשיים של העולם. וגם בזמנינו הגם שכבר יש הרבה סוגי תרופות הנה עדיין קיימים מחלות קשים ומורים שממעט שאין להם תרופה, כגון המחלה הנוראה ל"ע וכדו'. וכמו כן גם בענין דחקות הפרנסה, הגם שברוך כלל יש לכולם מה לאכול אמנם יש יהודים רבים מאוד, שאין להם פרנסה, הם מתייגעים בדאגות הפרנסה ומאוד קשה להם. וכמו כן קיימים עוד הרבה קשיים. כל כך הרבה יהודים מתהלכים בלבבות נשברים מפני צרות פשוטות, כגון קשיים בשלום בית, ועוד הרבה קשיים שונים, כל אחד עם ה'פעקל' שלו, זה בכה וזה בכה. וסיבת הדבר היא שלא באנו לעולם הזה כדי 'ללקק דבש', ובעולם הזה יהיו תמיד קשיים.

אלא עיקר כוונתנו היא, שאפילו אם נקבל שאכן ישנם אנשים בעולם שאין להם שום קשיים חומריים, והכל מסודר אצלם על הצד הטוב ביותר, בכל זאת אנו רואים שאינם מרוצים, הם סובלים כ"כ הרבה ממרה שחורה ודכאון נפש.

לעולם הזה אין מה למכור

השאלה נשאלת: מה הסיבה לכך שבאמת אנשים אינם מרוצים בחייהם? מדוע אנשים שלא חסר להם

שום דבר אינם שבעי רצון? התשובה היא: מפני שהעולם הזה באמת אין בו אושר אמיתי ואין לו מה להציע לבני אדם! למסקנה זו יגיע כל אדם שאכן השיג את הנאות העולם הזה, אדם שעבד קשה ורדף אחר הממון והשיגו, מי שאכן הצליח בעסקים והעשיר עושר רב ומילא את כל שאיפותיו והשיג את מחמדי לבו בעולם הזה, ואחרי שעלה בידו לזול ולסבוא את כל התאוות, הוא פוקח את עיניו וחושב, מה יש לי מכל זה? אכילתי ומשתתי ועדיין אני רעב, יש לו מנה רוצה מאתים. ומתוך כך הוא נופל אל תוך עצבות וזאת שהוא חושב לעצמו: "כעת כבר אין לי מה לעשות יותר, רק להיכנס לקבר - זהו זה! לא הרווחתי כלום מכל עמלי, הכל הבל וריק ושוא נתעה!". הוא מבין שאין שום יתרון לאדם בכל עמלו שיעמול תחת השמש.

למה לי קרא סברא הוא

כל ספר קהלת מיוסד על התבונה הישרה זאת: שלמה המלך ע"ה ה'חכם מכל אדם', היה האדם העשיר ביותר בתבל, האיש המוצלח ביותר בכל העולם כולו, הוא מלך על כל העולם כולו ושלט בעליונים ובתחתונים (עי' מגילה יא.), הוא השיג את כל מה שרצה להשיג, והוא זה שקובע באופן ברור ומוחלט: "הכל הבל", הוא מספר אודות אורחות חייו ורגשי לבו: "בתחילה סכרתי שזו הצלחה, אחר כך חשבתי שדבר אחר יהיה הצלחה, ותמיד נודע לי 'שגם זה הבל ורעות רוח', 'גם זה', 'וגם זה', 'שבתי אני ואראה שגם זה הבל', וכמ"ש (קהלת א, ב): 'הַבֵּל הַבְּלִים אֲמַר קֶהֱלֵת הַבֵּל הַבְּלִים הַכֵּל הַקָּל: מַה יִּתְרוֹן לְאָדָם כָּכָל עֵמְלוֹ שִׁיעֵמַל תַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ'. העולם בזמנינו הוא פירוש נאה על קהלת...

בכל העולם כולו לא קיים שום דבר אחר

בימינו אנו עדים למציאות נפלאה ביותר. מתקרבים ובאים בעלי תשובה, אנשים שהיו רחוקים ומגושמים מאוד, הם מתקרבים מהמקומות הרחוקים ביותר, לאחר שכבר מילאו את כל תאוות לבם עד למעלה מראש, הם שבעו מכל התאוות שבעולם, וביניהם ישנם אנשים שהיו עשירים ביותר, והפרופסורים המפורסמים ביותר, יש ביניהם שכבר טיילו בכל המקומות בעולם, והשיגו את כל התאוות שקיימים בתבל. ובינם אחד נבחר נדבה לבם אותם לשוב אל ה', ולפתע פתאום הם עוזבים את הכל, את ביתם ואת משפחתם, ומתקרבים לעם שאינם מכירים, הם חוזרים בתשובה, ונהפכים להיות יהודים יראים ושלמים.

ד.

רבים מהבעלי תשובה הללו חיים בדחקות גדולה, הם סובלים מכל מיני קשיים שונים, קשה להיות בעל תשובה, לשנות את כל אורח החיים. וכשמדברים עם בעלי תשובה הם מספרים עד כמה קשה היה בעבורם כל התהליך שעשו. הם מתהלכים כגרים ממש בארץ לא להם.

אך בכל זאת הם ממשיכים בדרכם הטובה, והם עושים זאת רק מחמת סיבה אחת ויחידה, הסיבה שהיא העיקר שדוחפת אותם לכך ונותנת להם כח לעשות את השינויים הללו: הם זכו להכיר ולהבין את האמת, שאין שום תכלית אחרת בחיים מלבד תורה ומצוות! אין שום דבר אחר! ממש כפי שכתוב בסוף קהלת (יב, א): "סוף דָּבָר הַכֵּל נִשְׁמַע אֶת הַאֲלֵקִים יֵרָא וְאֵת מִצְוֹתָיו שְׁמוֹר כִּי זֶה קֵל הָאָדָם".

המסקנה הברורה שאין שום אושר גשמי בחיים אלא רק אושר רוחני

המסקנה הברורה היא, שאין שום אושר גשמי בחיים, אלא רק אושר רוחני, אך ורק מי שהוא עשיר ברוחניות הוא האדם המאושר עלי אדמות. זוהי הסיבה שאנו רואים את האנשים שחיים בעולם של עבודת ה', אלו שזכו להיות עובדי ה' באמת ובדקות, שטוב להם והם מתהלכים באושר ובשמחה ובמנוחת הנפש. אושרם אינו רק בעולם הבא אלא גם בעולם הזה, ועל דרך שאמרו חז"ל (בבא בתרא פ"ו מ"ד): "כך היא דרכה של תורה פת במלח תאכל ומים במשורה תשתה ועל הארץ תישן וחיי צער תחיה ובתורה אתה עמל, ואם אתה עושך נהן לאשריך וטוב לך אשריך בעולם הזה וטוב לך לעולם הבא!"

דמיון של הבל

מכל זה נמצאנו למדים, שמצד אחד אם לא חושבים, אפשר בזמנינו להתפתות מהר יותר, ולטעות במחשבה שלעולם הזה יש מה להציע. אבל לאידך גיסא אם חושבים ומתבוננים אפי' מחשבה מועטת, אפשר היום להבין מהר מאוד, שאחרי כל מה שכבר קיבלנו מהעולם הזה, כל מציאות העולם הזה הוא 'הבל ורעות רוח', הכל כולם ונשאר עם כלום! העולם הוא הבל והוא מביא להבל! הכל רק דמיון של הבל ריק ומרוקן! האפס הגמור ממש!

זהו מהלך המחשבה בכלליות שעל האדם לחשוב ולהתבונן, וכאשר אדם יפקח את עיניו וישקיע מחשבה לחשוב ולהתבונן בזה, הרי המסקנה שאליה יבוא תהיה אחת, ההכרה הברורה בנגות העולם הזה ותאוותיו.

הכל הבל: איך אפשר לחשוב על דבר שמסתיים שהוא התכלית?

שמונים שנה של הנאות עדיין אינם תכלית

נביא בזאת עוד התבוננות נוספת, אשר תביאנו להכיר בנגות העולם הזה: הנה לו יצויר, שבאמת לא היו קיימים בעולם כל העצבויות והדכאויות, ואנשים היו באמת חיים בעולם הזה וממלאים את תאוותיהם, ואכן היו מאושרים ושמחים בתכלית השמחה, והיו מרגישים הרגשת אושר ושלוח. (זה מאוד מאוד רחוק מהמציאות בפועל, אבל נביח שהיה יתכן שיהיה כדבר הזה).

אך בכל זאת, למה לא יכול האדם להתבונן ולחשוב לעצמו בפשטות: עד כמה זמן הדבר ימשך כך? עוד כמה שנים נוכל להיות בעולם הזה? - יעזור השי"ת שזנכה לאריכות ימים ושנים - מה יהיה אז? בדרך כלל הרי בסופו של דבר צריך למות, אין אדם שחי לעולם ועד ונשאר בעולם הזה לנצח... נו, למה הגעת? השגת וקיבלת את כל העולם הזה, אתה כבר אחרי הכל. ובכן, ומה עכשיו?

וכי לזאת יקרא תכלית? וכי יתכן לומר שיש לאדם תכלית כזאת לחיות שבעים או שמונים שנה? הלא בודאי לא יתכן לומר שזהו התכלית! חייבים לומר שיש כאן איזה תכלית אחרת!

עדות ה' נאמנה

כשפותחים ספר תורה נראה בבירור: כן! השי"ת נתגלה לנו על הר סיני, וגילה לנו מהי התכלית! הוא גילה לנו את כל סוד הבריאה! ישנו עולם נוסף הנקרא בשם 'עולם הבא'! וכל העולם הזה לא נברא אלא

פרק א'

וַתִּרְאֶה בְּאֵמֶת שְׂכָבְךָ לֹא יוֹכֵל שׁוֹם בְּעַל שְׂכָבְךָ לְהֵאֱמִין שְׁתַּמְכְּלִית בְּרִיאַת הָאָדָם הוּא לְמַצְבּוֹ בְּעוֹלָם הַזֶּה, כִּי מִה הֵם חַיֵּי הָאָדָם בְּעוֹלָם הַזֶּה אוֹ מִי הוּא שִׁשְׁמִיחַ וְשׁוֹל מְמִישׁ בְּעוֹלָם הַזֶּה? יְמֵי שְׁנוֹתֵינוּ פְּהֵם שְׂבָעִים שָׁנָה, וְאֵם בְּנִבְרֹת שְׁמוֹנִים שָׁנָה, וְהַרְבֵּם עֵמָל וְאֲנִין (תהלים צ') בְּכַפְחָ מִיָּנִי צִעַר וְחוֹלָאִים וּמְכַאֲזִים וּמְרָדוֹת, וְאַחַר כֵּן זֹאת - הַמְּנוֹת

נקודות:

כשפותחים ספר תורה נראה בבירור: כן! השי"ת נתגלה לנו על הר סיני, וגילה לנו מהי התכלית! הוא גילה לנו את כל סוד הבריאה! ישנו עולם נוסף הנקרא בשם 'עולם הבא'! וכל העולם הזה לא נברא אלא כדי להיות 'פרודור', מבוא כדי להיכנס אל הטרקלין שהוא העולם הבא. וזהו מה שכתב רבינו בעל מסילת ישרים, "שהאדם לא נברא אלא להתענג על ה' ולהנות מזיו שכירתו בעולם הבא". אלא שהדרך להגיע לתענוג הגדול הזה הוא העולם הזה

למרבה הצער אנשים אינם חושבים על כך, מפני שלא קבעו את מהלך מחשבתם בצורה כזאת בשנות הנעורים, ולכן צריך אדם לקבוע את הקביעה הזאת בלבד ובנפשו כבר בשנות הנעורים, כי אם אדם כבר נשתקע בתאוות וחמדות העוה"ז קשה מאוד להטותו

ההדגשה היא שלא נטעה שאנו מבינים את הענין לגמרי. וקצת דברינו אמורים רק מהחלק הנוגע לחלק המוסר, החלק הפשוט שצריך להשתמש בו בהנהגה התמידית בעבודת ה'.

לחיות בצורה כזאת משנות הנועורים

כל ההתבוננות הזאת אין בה שום חידוש אלא היא באמת דבר פשוט עד למאוד, וכל התורה מלאה בזה. אמנם כבר כתב רבינו המסילת ישרים בהקדמתו, שכפי רוב פרסומם וכנגד מה שאמיתתם גלויה לכל, כך ההעלם מהם מצוי מאוד והשכחה רבה. ואילו היו בני אדם חושבים בצורה כזאת, אזי כל מטכס והשקפתם על העולם ועל מהלך החיים היה משתנה לגמרי.

אך למרבה הצער אנשים אינם חושבים על כך, מפני שלא קבעו את מהלך מחשבתם בצורה כזאת בשנות הנועורים, ולא קבעו במחשבתם שזוהי האמת שעל פיה צריך להעמיד את כל הנהגת החיים. ולכן צריך אדם לקבוע את הקביעה הזאת בלבד ובנפשו כבר בשנות הנועורים, כי אם אדם כבר נשחקע בתאוות וחמדות העוה"ז קשה מאוד להטותו. ואם יזכה לקבוע את חייו באופן זה משנות הנועורים, אזי באמת יזכה לחיות בעולם של עובדי ה', ולעלות מעלה מעלה ממדרגה למדרגה.

נפלאה ואינו נמצא בעולם זה כלל. כאשר ידוע כי בעת שברחו מעיר לעיר, והלכו שירה גדולה של בני אדם ברגל יחד עם רביה"ז, והוא ישב על הק'אלעס' (מרכבה) היחידה שהיתה שם, ובכל הדרך היה מעשן ביליקע' שלו בישוב הדעת נפלא, וראו בחוש כי הוא שרוי בעולמו הפנימי לגמרי ממש.

ומעשה היה בשמיני עצרת דשנת ת"ש, כאשר היה עדיין ב'טארנא' וערך את השולחן הטהור בדבקות כדרכו בקודש, והיו שם אך מתי מספר מחמת המציק. ובאמצע עריכת השולחן בעת ששר הפיוט 'אמונים אשר נאספו' נכנס לפתע איש חיל מן הדייטשן ימ"ש, ושאל מה עושים כאן, ענה הגבאי ר' נח הי"ד 'ער בעט גאט' (הוא מתפלל לה), הגיב הרשע 'שימשך לבקש' ויצא כלעומת שבא. וכך גם היה כמה חדשים אחר כך כאשר נפטר לחיי עוה"ב בחודש אדר א' בהיותו ב'סאניק', אשר ערכו את סודי הטהרה והלויה כסדרן, וקהל גדול של אנשי העיר ליווהו למנוחות. ובאמצע מסע הלויה הגיעו לפתע כמה דייטשן ימ"ש, והתחילו כולם לברוח מרוב בהלה, אבל הדייטשן בעצמם אמרו להם מיד כי זו היא 'הייליגע פראצעסיע' (מעמד קודש), ושימשיכו בדרכם, ואכן סימו את ההלויה כסדרה וקברוהו כדת וכדין.

שמעתי מכ"ק אדמו"ר מנאכבוב זצ"ל ששמע מפי בעל המעשה, כי באמצע מנוחתם הגיעו רביה"ז ובני לוויתו לעיר 'קאלבסוב', ושם החליטו הרשעים מ"ש לערוך 'פאגראם' גדול, וקבצו את כל אנשי העיר אל השדה מחוץ לעיר, והתחילו להפריד בין הציבור מי לחיים ומי למות רח"ל. בכל אותה עת ישב שם רביה"ז מלוכב בבגדי רבנותו, עם כובע לראשו - גם כאשר כולם חששו לבלוט בכך, והרשעים לא אמרו לו דבר. ופתאום אמר רבינו לטוביבוי דער וואס האט שכל געבט יעצט א קוויטל' (מי שיש לו שכל נתן עכשיו קוויטל), שמע אחד מן הנוכחים את הדבר, מיד טרח והשיג איזה חצי דף ומעט דיו וכתב עליו קוויטל והגישו לפני רבינו. שאל אותו רבינו וזואו איז דער פדין? (היכן הפדין?) כאילו היה יושב באותה עת על כסאו ב'טארנא', מיהר אותו יהודי ומצא איזו מטבע והגישו ל'פדין'. קרא רבינו את הקוויטל והתחיל לברכו בפרנסה בריווח ושידוכים הגונים לצאצאיו וכיצא בזה, וכאילו הוא אצלו עם קוויטל בזמן שלום ושלחה. וסיפר האדמו"ר מנאכבוב כי אכן אותו יהודי ניצל בדרך נס מכל שנות המלחמה, כי הכניסו רבינו לעולם אחר שבו לא היה מלחמה ולא רשעים, ובוה פעל לו יועה.

להתפלל או לשורר הזמירות כבר היו מגיעים ממש ל'ביטול הבחירה'.

וראו את זה בחוש בכל ליל שבת קודש, שאחר עריכת השוה"ט ברוב התלהבות ודבקות אשר הכניס את כל הציבור לעולם אחר לגמרי, היה רביה"ז עורך 'צווייטע טיש' (טיש שני) שבו היו מעמידים בקבוקי 'ביר' (כירה) על השולחן, ואז היה רבינו הזקן יושב כמו במסיבת מרעים, עד שלא הכירו בו כלל כי הוא זה שערך את הטיש הראשון. ולפעמים היה רבינו נוהג קורא לכמה מן המסובים והיה שופך להם 'ביר' לתוך גרונו, וכל זה עשה כדי להסתיר על כל עבודתו הנשגבה בטיש הראשון שלא יסאר שום רושם של התפעלות. וכבר היה מעשה בעת שהיה רבינו הזקן חלוש, שביקשו ממנו שלא יתאמץ ויערוך רק את הטיש הראשון, ענה רביה"ז ואמר: 'ערשטע טיש אָן א צווייטע טיש איז נישט שייך' (אין שייך לערוך טיש ראשון בלי הטיש השני), כי אחר שוה"ט נעלה כזה היה מוכרח להסתיר.

וכך גם היה רביה"ז מופלא במופתים המרעשים שפעל, אבל גם את זה היה מסתיר בדיבורים משונים והסתרות שונות. ושמעתי מעשה מפי איש אחד שחמיו היה ליד העיר אושפיצין, והנה רביה"ז שבת פעם בעיר 'אושפיצין', וחמיו היה עדיין בחור בעת מעשה זה, ולא היה חסיד סטיטשין כלל, אבל כאשר הגיע רביה"ז לעירו אושפיצין הלך לשוה"ט בליל שב"ק, והיה מספר כל ימיו על ההתעוררות הנפלאה שאחזה בכל הציבור בשעה שפתח רביה"ז לשורר 'שלום עליכם' בנעימות ובדבקות. והנה בכל עת עריכת השולחן עמד חמיו במקום גבוה כדי שיוכל לראות משם, והיה מרוחק ממקום מושבו של רביה"ז. ולפתע הרים רביה"ז את עיניו הק' והצביע לעברו, וקרא שיבוא אליו לקבל שיריים, ולא פנה אליו בשמו, רק אמר עליו: 'דו...' - ואמר עליו איזה מום אשר כלל לא היה בו - ואף אמר זאת בלשון גנאי. וכמוכן שהיה זה בושח גדולה עבור אותו בחור, וגם לא הבין כלל מה מום מצא בו רביה"ז, שלא היה בו כלל, והיה זה פלא בעיני כולם. אכן כיום שלישי שלאחר אותה שב"ק הגיע זמנו להתייצב בלשכת הצבא, והביא עמו את כל ה'פאפירן' (ניירות - מסמכים) הנדרשים, וגם מכתב הרופא שהיה כתוב בו כי הוא בריא וחזק ומתאים לעבודת הצבא. ולמרבה הפלא תיכף כאשר נכנס הביט ה'אפיציר' (הממונה) בניירותיו, והתבטא כאילו הוא קורא זאת מתוך הכתב ואמר, וכן בחור בעל מום כזה - ואמר ממש אותו המום שאמר עליו רביה"ז - ודאי אינו מתאים לעבודת הצבא, ופטרונהו תיכף ומיד לחיים ולשלום, והיה לפלא כי בחור לא הזכיר את עצמו לפני רביה"ז, ורבינו כלל לא הכירו, אלא קרא לו פתאום מתוך הקהל, ופעל לו יועה שלא כדרך הטבע.

וכך היה מעשים לרוב גם בענייני רפואה, שהיה רביה"ז אומר כסדר את ההיפך מדעת הרופאים, ולא נפל מדבריו ארצה. עד שהיה הרופא ב'טארנא' [היכן שהתגורר רבינו מאז סיום מלחמת העולם הראשונה] רגיל לומר, כי אינו יודע למה באים אליו בכלל, והרי אחר שיאמר את דברו, ילכו אל ה'סטיטשינער רב' והוא יאמר להיפך, וכדבריו כן יקום ויהיה... ואם כן למה להם כלל לבא אליו.

כשפרץ המלחמה באלול תרצ"ט, ראו בחוש כי אין לרשעים שום שליטה עליו, והמשיך רבינו בהילוכו ודרכיו בקודש גם בשעת המנוסה ותחת שלטון הרשע, וראו עליו כי הוא שרוי בכל עת בשלוה

• כ"ק מרן רבינו הזקן מסטיטשין זי"ע בנו הצעיר של הרה"ק מראזוואדוב זי"ע, היו דרכיו והנהגותיו בדרך אבותיו הקדושים לבית ראפשיץ, אשר היא דרך עמוקה ונשגבה מאד ומי ישיגה לרוב עומקה, ונסה לדבר בענין זה קצת לפי ערך השגתינו.

הנה ידוע אשר דרך הרה"ק מראפשיץ זי"ע וצאצאיו אחריו היתה להסתיר דרכיהם הסתר בתוך הסתר, ובאמת אצל כל הצדיקים תלמידי בעל שם, היה אורם והדבקות הגנוזה בתוכם הרבה יותר ממה שהראו במעשיהם חוצה, והיו כולם צדיקים נסתרים אשר הסתרו בהם רב על הגלוי, אבל מיוחד היה ענין זה אצל רבוה"ק לבית ראפשיץ שהשכילו במעשיהם להסתיר אפילו את ההסתרה, והיינו שהיו רואים מצד אחד הנהגה בתוקף גדול בדרך האדמו"רים, שהיו מתפללים לפני העמוד ועורכים טישן ומקבלים קוויטלעך וכדו'. אבל מצד שני היו נוהגים באופן פשוט ביותר, וכשהיו מתעסקים עם הציבור היו דיבורם כאיש בין אנשים והיו עושים 'ווערטליך' (מילתא בדבחותא) וכדו'. עד שכל הרואה אותם יכול היה לחשוב כי אין בהם יותר ממה שרואים אצלם מבחוץ, והיינו שחשב שאכן יש להם כח התפלה בהתעוררות וכשרון נפלא באמירת דברי תורה נאים וכו', אך לא שום דבר יותר מזה. ובדבר זה השכילו צדיקי בית ראפשיץ להסתיר את אורם הגנוז, הדרך העמוקה בחכמה נפלאה שהנחיל הרה"ק מראפשיץ לממשיכי דרכו בקודש, שהיתה כל כולה דבקות בשמות הק' ויחודים נפלאים בתכלית ההסתרה והצנע לכת.

ובזה היה כ"ק מרן רבינו הזקן מיוחד עוד יותר, וכל דרכיו והליכותיו היו בהסתר גדול ובאופן פלא עמיקא וטמירא. שכן היה הנהגתו ודיבוריו היו בחריפות מיוחדת, והיה מסתיר את עצמו תחת מעטה החריפות והדברים הפלאיים שנשמעו מפי קדשו. כי אכן גם הוא היה מתפלל לפני העמוד בהתעוררות נפלאה ועורך 'טישן' נשגבים, אבל מצד שני היה מתבטא בחריפות עצומה בכל מיני עניינים.

כמו"כ הייתה לו עבודה פלאית של הסתרה אשר היה מתבטא בדברים קשים כביכול נגד צדיקי דורו הידועים בצדקתם וקדושתם - הגם שכולם ידעו שהוא עצמו אוהו מהם עד מאד - ולא יכלו לעמוד על סוף דעתו בדיבוריו הנפלאים, ובוה היה מסתיר את עצמו ביותר.

וכמו שהיו מרבים לספר זקני החסידים, וכל מי שהגיע מגלילות מערב גאליציע בשנים שבין מלחמת העולם - שאז היה רבינו הזקן מפורסם לאחד מגדולי וזקני האדמו"רים, שכל מי שרק דרכה רגלו על מפתח בית מדרשו של רבינו, היו מתעוררים בו רגשי קודש, ובשוה"ט כאשר היה רבינו הזקן רק פותח לומר 'שלום עליכם' או 'אשת חיל' היו כולם שופכים דמעות כמים מרוב התעוררות קדושה, וכך גם בזמר 'אזמר בשבחין' שהיה משורר בהתלהבות ודבקות עצומה. ולא רק גדולי החסידים ובעלי המדרגה, אלא אף פשוטי עם היו נמס לבם כמים בעת התפילות והטישן. ואבי ז"ל היה רגיל לומר בשם אחיו דודי הרה"ח ר' יחיאל הי"ד: שכאשר הוא מגיע אל חצרו של כ"ק רבינו הזקן אזי הוא מתמלא בקושי מרוב ההסתרות שהיה רבינו הזקן מערים על כל סביבותיו, אבל כל זה נוגע רק 'ביז ער עפנט אויף דאס מויל' (ער שהוא פותח את פיו בתפילה או במיידות), כי היה אומר שברגע שרבינו הזקן התחיל